AKO NÁS ROZDEĽUJE BOHATSTVO?

ALISHA MARCINOVÁ

Fakulta Informatiky a Statistiky, Vysoká škola ekonomická v Praze

www.fis.vse.cz, mara64@vse.cz

Úvod a ciele

Bohatstvo ako kľúčový ukazovateľ kvality života poukazuje na hlbšie sociálno-ekonomické problémy súčasnej spoločnosti. Práve tieto nerovnosti majú dlhodobý štrukturálny pôvod a prejavujú sa aj v krajinách so spoločnou históriou, akými sú Česká a Slovenská republika.

Nerovnosť v bohatstve nepredstavuje len číselný rozdiel – odráža systémové nerovnosti naprieč regiónmi, generáciami aj sociálno-demografickými skupinami, ktoré sa týkajú každého z nás.

Hlavné ciele:

- Aplikovať Oaxaca-Blinder dekompozíciu na rozklad nerovností v bohatstve pre mužov a ženy
- Vyhodnotiť rozdiely a porovnať vysvetlenú a nevysvetlenú časť rozdielu v regiónoch a skupinách obyvateľstva

Metodológia

Data: Mikrodáta pochádzajú zo zisťovania Prieskum finančnej situácie a spotreby domácností Eurosystému (z anglického originálu Household Finance and Consumption Survey (HFCS)) z najnovšej vlny za rok 2021 pre Českú a Slovenskú republiku. Údaje sú neverejné a sú prístupné na požiadanie.

Metóda: Aplikovanou štatistickou metódou je Oaxaca-Blinder dekompozícia umožňujúca analýzu rozdielov výšky čistého bohatstva medzi skupinami (v našom prípade medzi mužmi a ženami), ktorá rozkladá rozdiely na:

1. Vysvetlenú časť (rozdiely spôsobené pozorovanými charakteristikami)
2. Nevysvetlenú časť (rozdiely spôsobené nepozorovanými faktormi alebo diskrimináciou)

Vysvetľujúcimi premennými sú:

- majetok (suma reálnych aktív a finančných aktív),
- celkový hrubý príjem na úrovni domácnosti, v ktorej respondent žije,
- suma vynaložená na spotrebný tovar a služby (spotreba).

Analýza: Metóda je aplikovaná samostatne na údaje pre každý región a vekovú skupinu obyvateľstva.

Výpočty zohľadňujú váhy domácností a 5 imputácií chýbajúcich údajov. Replikačné váhy neboli zohľadnené.

Hypotézy

H_0: Neexistujú štatisticky významné rozdiely v distribúcii bohatstva v Českej republike a v Slovenskej republike.

H_0: Väčšinu regionálnych rozdielov v bohatstve nepredstavuje nevysvetliteľný vplyv determinantov.

H_0: Väčšinu rozdielov vo vekových skupinách nepredstavuje nevysvetliteľný vplyv determinatov.

Výsledky

ČESKÁ REPUBLIKA

Vysvetlená časť	**-12 048,91**
Nevysvetlená časť	**716,30**
Celkový rozdiel	**-11 332,61**

Obr.1 - Oaxaca-Blinder dekompozícia bohatstva pre mužov a ženy v populáciách v produktívnom a neproduktívnom veku

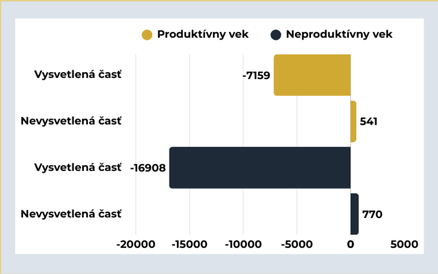

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

Vysvetlená časť	**-8 757,45**
Nevysvetlená časť	**648,88**
Celkový rozdiel	**-8 108,57**

Obr.2 - Oaxaca-Blinder dekompozícia bohatstva pre mužov a ženy v populáciách v produktívnom a neproduktívnom veku

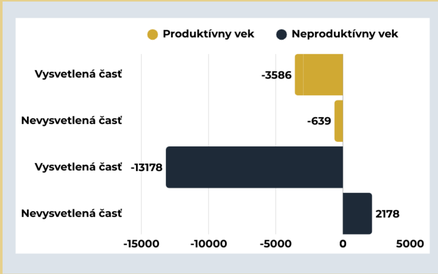

Poznámka: Produktívny vek (15 – 64 rokov), neproduktívny vek (predproduktívny vek (0 – 14 rokov) + poproduktívny vek (65+ rokov)).

Obr.3 - Oaxaca-Blinder dekompozícia bohatstva pre mužov a ženy v populáciách v jednotlivých regiónoch

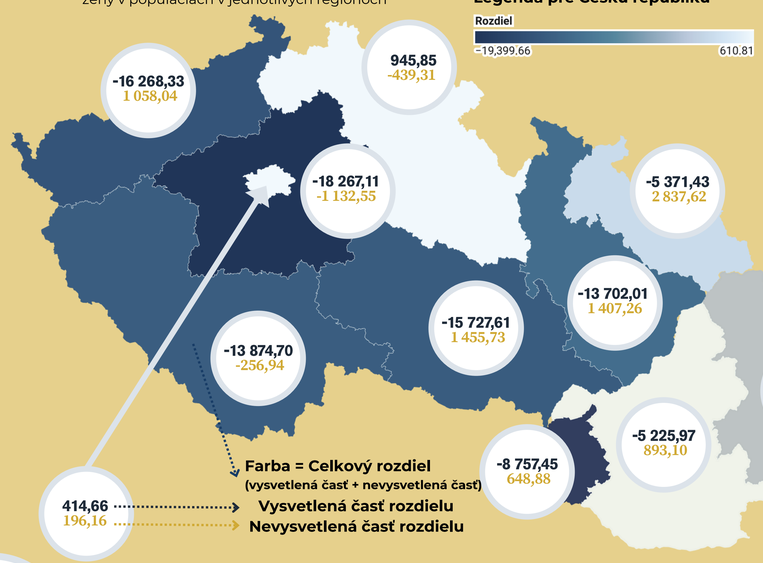

HLAVNÉ ZISTENIE

ROZDIELY MEDZI MUŽMI A ŽENAMI V ČISTOM BOHATSTVE SÚ PRÍTOMNÉ.

Obr.4 - Oaxaca-Blinder dekompozícia bohatstva pre mužov a ženy v populáciách v jednotlivých regiónoch

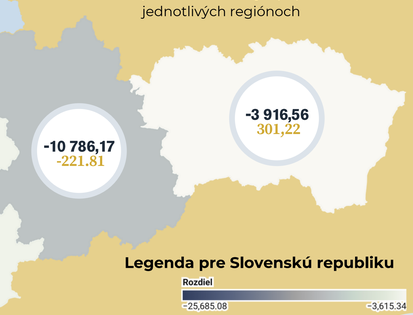

Poznámka: Uvedené hodnoty vo výpočtoch sú zaokrúhlené na 2 desatinné miesta matematicky.

Diskusia a Záver

Hlavné zistenia: V SR ženy vlastnia v priemere o −8 109 € menej než muži. V ČR je tento rozdiel ešte vyšší, v priemere −11 333 €. Väčšina týchto rozdielov je vysvetlená – teda založená na objektívnych faktoroch ako príjem, spotreba či majetok. Nevysvetlená časť je pozitívna a menšia, čo signalizuje prítomnosť skrytých nerovností alebo diskriminácie, pre SR +648,88 € a pre ČR +716,30 €.

Veková štruktúra: V produktívnom veku sú rozdiely medzi pohlaviami nižšie, no nevysvetlený rozdiel je záporný – môže naznačovať skryté bariéry. V neproduktívnom veku sú rozdiely výraznejšie, ale vo väčšine vysvetlené. V ČR je podiel vysvetleného rozdielu vyšší než na SR.

Regionálna štruktúra rozdielov:

Slovenská republika

- **SK01 (Bratislava):** Najväčší rozdiel (−25 685,08 €), výrazne vysvetlený, ale aj tu ostáva časť nevysvetlená.
- **SK02 (Západ):** Mierne rozdiely, pozitívna nevysvetlená časť.
- **SK03 (Stred):** Značný nevysvetlený rozdiel naznačuje možnú diskrimináciu.
- **SK04 (Východ):** Najnižší celkový rozdiel, zrejme súvisí s nižšou úrovňou bohatstva v regióne.

Česká republika

- **CZ02 (Střední Čechy):** Najvyšší rozdiel (−19 399,61 €), z toho viac ako −1 100 € nevysvetlených – naznačuje veľké nerovnosti.
- **CZ03 (Jihozápad):** Značný negatívny rozdiel (cca -15 000 €) s podobnou výškou vysvetlenej časti.
- **CZ04 (Severozápad), CZ06 (Jihovýchod) a CZ07 (Střední Morava):** Oblasti zdieľajúce podobné charakteristiky s výrazným záporným rozdielom (cca -14 000 €), z ktorého väčšina je vysvetlená. Nevysvetlená časť je kladná a presahuje vo všetkých prípadoch hodnotu 1 000 €.
- **CZ08 (Moravskoslezko):** Najnižší rozdiel (−2 533,81 €), najvyššia nevysvetlená časť (+2 837,62 €) – hrá v prospech žien.
- **CZ01 (Praha) a CZ05 (Severovýchod):** Pozitívny rozdiel – ženy majú mierne vyššie bohatstvo než muži.

Záver: Výsledky potvrdzujú zamietnutie nulových hypotéz (H_0) – teda existuje významný rozdiel medzi mužmi a ženami v oblasti vlastníctva bohatstva. Rodové rozdiely v čistom bohatstve existujú a sú štatisticky významné. Väčšina rozdielov je vysvetliteľná, no nevysvetlené časti naznačujú prítomnosť skrytých faktorov – potenciálne diskriminácie, nadobudnuté dedičstvo či kultúrne aspekty.

Zdroje

- Hlavac, M. (2022). oaxaca: Blinder-Oaxaca decomposition in R (Version 0.1.5) [Computer software]. CRAN. :https://CRAN.R-project.org/package=oaxaca>.
- LAUKO, Viliam a Katarína DANIELOVÁ: Ženy a muži na Slovensku - rodové rozdiely v zamestnanosti a mzdách [online]. [cit. 20.05.2025]. : http://www.regionalnageografia.sk/publikacie/pub/RDS/12_lauko_danielova.pdf
- Sierminska, E., Frick, J. R., & Grabka, M. M. (2010). Examining the gender wealth gap (IZA Discussion Paper No. 3573). Institute of Labor Economics (IZA). https://www.econstor.eu/bitstream/10419/66144/1/Sierminska_2010_Examining-Gender-Wealth.pdf

Európska centrálna banka nenesie zodpovednosť za uvedené výsledky.
'This poster uses data from the Household Finance and Consumption Survey.
The results published and the related observations and analysis may not correspond to the results or analysis of the data producers.'

PREZENTOVANÉ NA 54. KONFERENCI ČESKÉ DEMOGRAFICKÉ SPOLEČNOSTI

2025 ČESKÉ BUDEJOVICE

„Nerovnosť v bohatstve je omnoho väčšia než príjmová nerovnosť a má tendenciu pretrvávať medzi generáciami."

Thomas Piketty